

13. Shevchenko, L.S. (2011), “Modernization of higher legal education in Ukraine : essence, models, conditions of implementation”, *Elektronne naukove fakhove vydannya National university «Legal academy of Ukraine of the name Yaroslav Mudryi»*, no. 1, pp. 5-17.

УДК 351.713: 346.2 (477)

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВЗАЄМОДІЮ ОРГАНІВ ДОХОДІВ І ЗБОРІВ ІЗ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Прокопенко В.В., к.ю.н., доцент

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
вул. Фонтанська дорога, 23, м. Одеса, Україна
prokopenkovv@rambler.ru*

Стаття присвячена дослідженню правового регулювання порядку взаємодії органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання. Акцентується увага на відсутності законодавчого визначення поняття «взаємодія» та на термінологічних невідповідностях щодо суб'єктного складу взаємодії. Виокремлено і проаналізовано форми взаємодії органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання – інформування, консультування, планування, реалізація спільних заходів.

Ключові слова: взаємодія, суб'єкти господарювання, напрям взаємодії, форма взаємодії, меморандум, оптимізація методів роботи органів доходів і зборів.

К ВОПРОСУ О ВЗАИМОДЕЙСТВИИ ОРГАНОВ ДОХОДОВ И СБОРОВ С СУБЪЕКТАМИ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

Прокопенко В.В.,

*Национальный университет «Одесская юридическая академия», Фонтанская дорога, 23, г. Одесса, Украина
prokopenkovv@rambler.ru*

Статья посвящена исследованию правового регулирования порядка взаимодействия органов доходов и сборов с субъектами хозяйствования. Акцентируется внимание на отсутствии законодательного определения понятия «взаимодействие» и на терминологических несоответствиях относительно субъектного состава взаимодействия. Выделены и проанализированы формы взаимодействия органов доходов и сборов с субъектами хозяйствования – информирование, консультирование, планирование, реализация совместных мероприятий.

Ключевые слова: взаимодействие, субъекты хозяйствования, направление взаимодействия, форма взаимодействия, меморандум, оптимизация методов работы органов доходов и сборов.

ON THE ISSUE OF INTERACTION OF THE AUTHORITIES OF REVENUES AND FEES WITH ECONOMIC ENTITIES

Prokopenko V.V.

*National university «Odessa law academy», Fontanska road, 23, Odesa, Ukraine
prokopenkovv@rambler.ru*

The article focuses on investigations of legal regulation of the interaction of the authorities of revenues and fees with economic entities. Attention is focused on the absence of a legislative definition of “interaction” and inconsistencies in terminology regarding the subject composition of interaction. Thus in the title of Chapter 77 of the Customs Code of Ukraine (hereinafter – CC of Ukraine) “entrepreneurs” are specified, while in art. 562 of CC of Ukraine contained in the above chapter “economic entities” are specified. It is emphasized that the text of CC of Ukraine also contains and others close to these terms such as “foreign economic activity subjects”, “enterprises”. It is proved the necessity of altering the title of Chapter 77 of CC of Ukraine to remove the term “entrepreneurs” and using the term “economic entities”.

It is emphasized that the authorities of revenues and fees establish and maintain official consultative relations with economic entities in two ways: the conclusion of memoranda of understanding to develop cooperation; ensuring the participation of economic entities in improvement of customs control and optimization of working methods of the authorities of revenues and fees.

It is proved that the practice of concluding memorandum of understanding with economic entities has significantly improved the conditions and quality of their interaction. It is set the open dialogue between the parties that are equal in these respects in which each of the parties offers his vision. It is noted that the legal value of these memoranda is

reflected in the detailed regulation of the manner of their interaction, types and practice of applying of specific forms of such cooperation that can not be taken into account in CC of Ukraine or other legal act.

It is determined that the second line of interaction, which is the involvement of economic entities in the improvement of customs control and optimization of working methods of the authorities of revenues and fees is low developed and implemented by including representatives of such entities to the Public Councils at the State Fiscal Service of Ukraine, customs.

The forms of interaction of the authorities of revenues and fees with economic entities such as information, consultation, planning, implementation of joint activities are singled out and analyzed.

Key words: interaction, economic entities, direction of interaction, form of interaction, memorandum, optimization of working methods of the authorities of revenues and fees.

Метою реформування органів державної влади, органів доходів і зборів зокрема, є не лише оптимізація їх системи і структури, а й забезпечення застосування істотно нових засад і методів у їхній діяльності, зміна векторів. Усе це є складником поступового впровадження концепції «сервісної держави», що обслуговує суспільство та людину. У контексті дослідження діяльності органів доходів і зборів вищенаведені тези проєктуються у взаємодії органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання, найчисельнішою групою осіб, що контактують із органами доходів і зборів і є переважно основними суб'єктами, на яких спрямована їхня діяльність.

Події останніх років, перезавантаження євроінтеграційних процесів і питання щодо запровадження світових стандартів загалом і в митній справі зокрема вимагають переосмислення стану та якості взаємодії із суб'єктами господарювання, реального їх залучення до формування й реалізації митної політики, участі в митному контролі та митному оформленні, моніторингу здійснення митних процедур.

Окремим питанням взаємодії в митній справі органів доходів і зборів з іншими органами, установами, організаціями, громадськістю в різні часи присвячували свої праці такі вчені, як Є.В. Додін, І.В. Міщенко, В.Т. Комзюк, С.М. Перепьолкін, І.В. Письменний, Д.В. Приймаченко, О.П. Федотов та інші. Взаємодії органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання менше всього приділялось уваги в дослідженнях. Крім того, процеси сьогодення щодо переоцінки ролі й місця суб'єктів господарювання у формуванні та реалізації митної політики актуалізують зазначений напрям дослідження, подають його в новому світлі, вимагають наявності відповідного теоретичного підґрунтя.

Тому метою статті є дослідження правового регулювання й реального стану, якості, засад і форм взаємодії органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання.

Належне та ефективне здійснення органами доходів і зборів закріплених за ними повноважень вимагає залучення всіх передбачених чинним законодавством механізмів. Взаємодія є одним із таких механізмів, обсяги, спрямованість і зміст якої відводять їй чільне місце в їх системі.

Суб'єкти господарювання в контексті взаємодії з органами доходів і зборів досить вирізняються серед інших суб'єктів, передбачених Митним кодексом України (далі – МК України). Пов'язано це не лише з їх правовим статусом, а здебільшого з особливостями відносин цих суб'єктів з органами доходів і зборів, рівнем їх постійних контактів і деякою суперечністю інтересів, зумовленою знаходженням «по різні боки». Тому встановлення та забезпечення взаємодії між цими суб'єктами виправдає всі очікування.

Глава 77 МК України встановлює засади регулювання взаємовідносин органів доходів і зборів з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, взаємодії органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання (ст. 562 МК України). Так, відповідно до зазначеної статті, органи доходів і зборів установлюють і підтримують офіційні відносини консультативного характеру із суб'єктами господарювання. Ці відносини включають укладення меморандумів про взаєморозуміння з метою розвитку співробітництва, забезпечення участі зазначених осіб у вдосконаленні митного контролю та оптимізації методів роботи органів доходів і зборів [1].

Перед тим, як перейти до дослідження взаємодії органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання, доцільно спочатку визначитися зі змістом та ознаками взаємодії в митній справі загалом, тому що в науковій літературі однастайність думок із цього питання відсутня. Крім того, ще більше невизначеності в дослідженні поняття, змісту й ознак взаємодії вносить відсутність

офіційного визначення цього терміна поряд із доволі частим його застосуванням у нормативних приписах.

По-перше, увагу варто звернути на те, що термін «взаємодія» є доволі розповсюдженим і застосовується в багатьох сферах, звідси й полісемантичність наявних визначень. У юридичній науці дослідження «взаємодії» здійснюється з урахуванням здобутків і напрацювань в інших сферах.

Так, узагальнюючи значення і зміст «взаємодії» в різних сферах, у науковій літературі визначають такі ознаки, властиві взаємодії з питань митної справи: 1) це один із видів суспільних відносин; 2) один із напрямів діяльності митних органів; 3) здійснюється відповідно до норм права; 4) контролюється вищими органами державної влади або державами; 5) наявність спільної мети й завдань; 6) наявність як мінімум двох учасників (сторін); 7) координаційний, погоджений характер дій (заходів); 8) оперативність, періодичність, конфіденційність тощо [2, с. 18]. Уникаючи зайвих дискусій і враховуючи зазначені ознаки, наведемо вже відоме в митному праві визначення, а саме: взаємодія органів доходів і зборів – це їхнє функціональне співробітництво, спільна діяльність і (або) інформаційний обмін з іншими державними органами з різних напрямів митної діяльності з метою ефективного виконання покладених на них завдань і функцій [3, с. 26]. Відмітимо лише те, що вищевказаний варіант визначення та ознак взаємодії органів доходів і зборів із державними органами в цьому випадку не має принципового значення, тому вважаємо, що повною мірою це стосується й взаємодії із суб'єктами господарювання.

Також доречно відразу визначитися зі співвідношенням термінів «взаємодія» з іншими близькими за значенням термінами, такими як «співробітництво» і «співпраця», які також зустрічаються в чинному законодавстві. Стосовно співвідношення термінів «співробітництво» і «співпраця», то тлумачним словником української мови «співробітництво» трактується як спільна діяльність, спільні дії, а «співпраця», у свою чергу, як спільна з ким-небудь діяльність [4, с. 519-520]. Тобто щодо синонімічності цих термінів питань не виникає. Не зрозумілим залишається співвідношення термінів «взаємодія» і «співробітництво», додамо, що однотайності думок і в цьому питанні немає. Здебільшого з філологічного погляду превалує думка щодо їх синонімічності, з якою теж можна погодитися. Проте особливості використання цих термінів у нормативно-правових приписах (загалом ці особливості зводяться до вираження одного терміна через інше; їх застосування в різних законах, розділах, главах, статтях) нашою увагою на пошуки відмінностей у їх змісті. Так, зокрема, використання означених термінів у ст. 562 МК України дає змогу стверджувати, що термін «взаємодія» є ширшим і охоплює термін «співробітництво», яке є одним із напрямів взаємодії. Аналіз положень глави 78 МК України (ст. ст. 563–567), у яких використано лише термін «співробітництво», може свідчити про збіг їх змісту і значення.

Варто також визначитись із деякими термінологічними невідповідностями щодо суб'єктного складу взаємодії. Стосовно сторони, яка представлена органами доходів і зборів, усе зрозуміло. Проте друга сторона, яка представлена «суб'єктами господарювання», потребує більш детального розгляду. Так, одночасно для їх позначення в МК України використовується декілька термінів. Крім того, в назві глави 77 МК України вказуються «суб'єкти підприємницької діяльності», тоді як у ст. 562 МК України (яка міститься в главі 77) – «суб'єкти господарювання». Окрім цього, в тексті МК України містяться також й інші близькі до зазначених терміни, а саме: «суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності», «підприємства», в чинному законодавстві зустрічається й термін «суб'єкти підприємництва».

Щоб визначити співвідношення термінів «суб'єкти господарювання» й «суб'єкти підприємницької діяльності», варто звернути увагу на співвідношення господарської та підприємницької діяльності. У Цивільному кодексі України [5] однаково застосовуються всі вищезазначені терміни, і положення цього кодифікованого акта не дають змогу їх розмежувати. Маємо також і в Податковому кодексі України [6] паралельне застосування цих термінів, також без їх розмежування. Тому звернутися треба до спеціального кодифікованого акта – Господарського кодексу України (далі – ГК України) [7]. Так, відповідно до ч. 1 ст. 3 ГК України, під господарською діяльністю розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Стаття 42 ГК України підприємництво (або господарську комерційну діяльність) визначає як вид господарської діяльності. Такий самий підхід до їх співвідношення застосовано в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 [8]. Щодо терміна «суб'єкти підприємництва», то, згідно з положеннями ГК України, термін «суб'єкти підприємництва» фактично ототожнюється з

терміном «суб'єкти підприємницької діяльності». Отже, впевнено можна стверджувати, що господарська діяльність охоплює підприємницьку й, відповідно, суб'єкти господарювання включають суб'єктів підприємницької діяльності. Так, відповідно до ч. 1 ст. 55 ГК України, суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно й несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством [7].

Отже, використання в назві глави 77 МК України терміна «суб'єкти підприємницької діяльності» є помилковим і має бути усунено.

Відповідно до п. 38 ч. 1 ст. 4 МК України, підприємство – це будь-яка юридична особа, а також громадянин-підприємець [1]. Щодо визначення терміна «суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності» та його співвідношення з іншими, варто одразу визначити зміст зовнішньоекономічної діяльності. Так, згідно з ч. 1 ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [8]. Тобто зовнішньоекономічна діяльність є складовою частиною господарської діяльності, а будь-який суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності обов'язково є суб'єктом господарювання.

Треба відмітити, що в тексті МК України переважно зустрічається саме термін «суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності». Це не дивно, тому що лише вони контактують із органами доходів і зборів (звісно окрім суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність, контроль за провадженням якої покладено на органи доходів і зборів).

Визначено, що органи доходів і зборів устанавлюють і підтримують офіційні відносини консультативного характеру із суб'єктами господарювання. Використання поряд із поняттям «устанавлюють» поняття «підтримують» свідчить про бажання й намагання органів доходів і зборів зберегти те, що вже є, забезпечити правонаступництво, планований і постійний характер таких відносин. Щодо консультативного характеру цих відносин гадаємо, що тут підкреслюється рівноправне залучення сторін, вироблення підсумкових рішень на основі узгодження правових позицій, компромісу, координаційності. Отже, встановлені відносини утворюють міцні й одночасно гнучкі правові зв'язки між органами доходів і зборів і суб'єктами господарювання.

Ці відносини щодо взаємодії, відповідно до ст. 562 МК України, включають укладення меморандумів про взаєморозуміння з метою розвитку співробітництва, забезпечення участі зазначених осіб у вдосконаленні митного контролю та оптимізації методів роботи органів доходів і зборів [1]. Із цього можливо виокремити так би мовити напрями такої взаємодії: перший – щодо укладання меморандумів про взаєморозуміння; другий – забезпечення участі зазначених осіб у вдосконаленні митного контролю та оптимізації методів роботи органів доходів і зборів.

Стосовно меморандумів про взаєморозуміння з метою розвитку співробітництва досить давно склалася добра й відома практика. Так, ще Державною митною службою України цей напрям діяльності активно розвивався, не менш активно в цьому напрямі діяло Міністерство доходів і зборів, примітно, що багато з меморандумів, укладених за тих часів, чинні й сьогодні [9]. Сьогодні, коли згадані органи вже не існують, Державна фіскальна служба України (далі – ДФС України) як їхній правонаступник продовжує укладати меморандуми про взаєморозуміння, договори про співробітництво, а також за допомогою інших заходів устанавлює й підтримує взаємовідносини із суб'єктами господарювання. Так, це Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво між Всеукраїнською асоціацією автомобільних імпортерів і дилерів і ДФС України [10], Меморандум про партнерство та співробітництво між ВГО «Український союз промисловців і підприємців» і ДФС України [11] тощо. Головною метою такої співпраці митних органів із суб'єктами господарювання є контроль за дотриманням митного законодавства, протидія митним правопорушенням, захист споживчого ринку держави, створення сприятливих умов для прискорення товарообігу й пасажиропотоку через митний кордон, недопущення втрат державного бюджету [12, с. 384]. Уточнення потребує той факт, що укладання меморандумів розповсюджується не лише на суб'єктів господарювання, а й на всіх інших суб'єктів, із якими взаємодіють органи доходів і зборів.

Додатково варто відзначити, що практика укладання меморандумів про взаєморозуміння із суб'єктами господарювання значно покращила стан і якість їх взаємодії. Свого роду це договір, який

має свій предмет, мету, особливості суб'єктного складу. Установлюється відкритий діалог сторін, рівних у цих відносинах, за яких кожна із цих сторін пропонує своє бачення. Крім того, не можна оминати правову цінність таких меморандумів, відображається вона в детальній регламентації порядку їх взаємодії, видів і практики застосування конкретних форм такої взаємодії, що в МК України або іншому нормативно-правовому акті врахувати неможливо.

Щодо забезпечення участі зазначених осіб у вдосконаленні митного контролю та оптимізації методів роботи органів доходів і зборів усе не так зрозуміло і прозоро. Питання виникають стосовно того, як саме суб'єкти господарювання беруть участь у вдосконаленні митного контролю та оптимізації методів роботи органів доходів і зборів?

Крім згадки про вдосконалення митного контролю в ст. 562 МК України, в ч. 6 ст. 318 МК України вказується, що з метою підвищення ефективності митного контролю органи доходів і зборів взаємодіють із учасниками зовнішньоекономічної діяльності, уповноваженими економічними операторами, іншими особами, діяльність яких пов'язана зі здійсненням зовнішньої торгівлі, та з їхніми професійними об'єднаннями (асоціаціями) [1]. Помітна зміна терміна «суб'єкт» на термін «учасник» зумовлена тим, що в контексті статті маються на увазі конкретні особи, що вже беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності (учасники), а не потенційні (суб'єкти). Проте ця згадка не надає відповіді на поставлене запитання.

Уважаємо, що цей напрям взаємодії є мало розвиненим як із теоретичного, так і з практичного боку. Взаємодія в цьому напрямі є більш глибокою, змістовною і зводиться до участі у формуванні митної політики, а звідси в удосконаленні митного контролю, оптимізації методів роботи органів доходів і зборів. Значним кроком стало створення Громадських рад при державних органах, що було запроваджено Постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996 [13], якою також було затверджено Типове положення про громадську раду.

04.11.2014 прийнято Положення про громадську раду при ДФС України [14]. Проте навіть за таких умов стан взаємодії бажає кращого, і найближчими роками перспективним буде її розвиток, відповідно до Указу Президента України «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» від 26.02.2016 № 68/2016 [15], яким затверджена Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки.

Забезпечення ефективного залучення суб'єктів господарювання до процесів удосконалення митного контролю та оптимізації роботи органів доходів і зборів надасть змогу досягти значних успіхів. Вони як суб'єкти, на яких безпосередньо спрямована діяльність органів доходів і зборів, з іншої, протилежної, сторони бачать ефективність, досконалість, доцільність і доречність такої діяльності та її недоліки тощо. Звісно, інколи невдоволення суб'єктів господарювання позбавлено логічного, конструктивного пояснення, проте дійсно потрібно забезпечувати площину, на якій вони могли б висловити свої зауваження, пропозиції, скарги. З упевненістю можна стверджувати, що це потрібно обом сторонам, і досягнення компромісу всім піде на користь. Як варіант такого впливу на діяльність органи доходів і зборів у суб'єктів господарювання залишається механізм, передбачений Законом України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 [16].

Взаємодія органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання, втім як і з іншими, здійснюється в різних формах. Арсенал цих форм досить широкий, проте обмежений положеннями чинного законодавства.

Інформування є однією з форм взаємодії органів доходів і зборів з іншими державними органами та недержавними інституціями [3, с. 26]. Вона полягає в обміні інформацією між органами доходів і зборів із суб'єктами господарювання. Крім того, загальне інформування з боку органів доходів і зборів усіх заінтересованих осіб щодо законодавства України з питань державної митної справи і про митні правила здійснюється відповідно до ст. ст. 19–20 МК України. Також під час укладання меморандумів про взаєморозуміння встановлення засад інформаційного обміну зажди здійснювалося, про що свідчать положення наведених вище меморандумів.

Наступною формою взаємодії є консультування. Ця форма полягає в наданні безоплатно органами доходів і зборів консультацій із питань практичного застосування окремих норм законодавства України з питань державної митної справи за зверненням відповідних суб'єктів. Вона має індивідуальний характер і може використовуватися виключно особою, якій надано таку консультацію. Головна цінність консультацій зводиться до того, що особу, яка діяла відповідно до

консультації з питань практичного застосування окремих норм законодавства України з питань державної митної справи, наданої в письмовій або електронній формі, а також до узагальненої консультації, не може бути притягнуто до відповідальності.

У літературі серед форм взаємодії виокремлюють також планування та реалізацію спільних заходів. До таких заходів належить, зокрема, проведення консультацій із громадськістю, прес-конференцій, брифінгів, «круглих столів», семінарів і конференцій. Такі заходи надають змогу виносити на обговорення актуальні й резонансні питання, розробляти їх спільне вирішення. З метою реалізації цієї форми взаємодії ДФС України щороку затверджується Орієнтовний план проведення ДФС України консультацій із громадськістю [17].

Крім зазначеного, взаємодія органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання розповсюджується й на здійснення деяких митних формальностей. Так, під час визначення митної вартості товарів, відповідно до ч. 5 ст. 55 МК України, декларант може провести консультації з органом доходів і зборів з метою обґрунтованого вибору методу визначення митної вартості на підставі інформації, яка наявна в органі доходів і зборів [1]. Також, згідно з ч. 4 ст. 57 МК України, застосуванню другорядних методів передують процедури консультацій між органом доходів і зборів і декларантом з метою визначення основи вартості. Під час таких консультацій орган доходів і зборів і декларант можуть здійснити обмін наявною в кожного з них інформацією за умови додержання вимог щодо її конфіденційності.

Також прикладом взаємодії органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання є попередні операції. Під попередніми операціями розуміють дії, що виконуються до початку митного оформлення товарів і транспортних засобів. Вони покликані сприяти прискоренню митного оформлення, а також здійсненню митних процедур. Так, передбачений ст. 194 МК України механізм попереднього повідомлення органів доходів і зборів про намір увезти товари на митну територію України демонструє їх ефективність.

Отже, вищезазначене ілюструє процедуру реалізації механізму взаємодії органів доходів і зборів із суб'єктами господарювання. Упевнені, що наявний стан взаємодії потребує покращення, особливо це стосується форм такої взаємодії, вдосконалення вже відомих і запровадження нових.

Окремо варто розглянути, які саме органи доходів і зборів у розглянутих напрямках і формах можуть взаємодіяти із суб'єктами господарювання, тобто на якому рівні можлива така взаємодія безпосередньо ДФС України або її територіальних органів – митниць, митних постів? Так, відповідно до п. 8 Положення про ДФС України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 № 236 [18], ДФС України під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з підприємствами, установами та організаціями. Як саме ДФС України здійснює взаємодію, в Положенні не деталізується. Укладання меморандумів про взаєморозуміння здійснюється тільки ДФС України. Згідно з п. 3 ч. 6 Положення про ДФС України, для виконання покладених завдань ДФС України має право скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до її компетенції.

Аналіз положень про деякі митниці, зокрема Київську міську митницю ДФС України [19] і Харківську митницю ДФС України [20], свідчить про відсутність у митниць повноважень щодо укладання меморандумів про взаєморозуміння із суб'єктами господарювання. Проте повністю дублюється положення щодо наявності права скликати наради, утворювати комісії й робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до її компетенції. Митні пости як орган доходів і зборів, який входить до складу митниці, не мають таких повноважень.

Отже, повноваження щодо взаємодії із суб'єктами господарювання здебільшого сконцентровані на центральному рівні, який представлено ДФС України, а її територіальним органам – митницям і митним постам – залишаються менш значні повноваження у сфері взаємодії. Цілком слушною була б деконцентрація цих повноважень ДФС України до її територіальних органів, зокрема митниць, надання їм повноважень щодо укладання меморандумів про взаєморозуміння. Обстоюємо думку, що цим значно розповсюдилось би їх укладання. Так, регіональні об'єднання суб'єктів господарювання чи окремі такі суб'єкти мали б можливість із відповідними митницями досягти цих домовленостей. Також це підвищило б авторитет, прозорість і сприятливе ставлення до митниць, зокрема, у відносинах із окремими суб'єктами господарювання.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що взаємодія із суб'єктами господарювання є важливим та ефективним напрямом діяльності органів доходів і зборів. Чинним законодавством із питань державної митної справи передбачено декілька напрямів і форм такої взаємодії. Установлено, що передбачені законодавством механізми потребують удосконалення й розвитку, проте навіть у такому стані їх рівень і якість реалізації бажають кращого.

Пропонується усунути встановлені термінологічні недоліки суб'єктного складу взаємодії. Так, у назві глави 77 МК України термін «суб'єкти підприємницької діяльності» потребує зміни на термін «суб'єкти господарювання». Означено випадки використання терміна «суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності», встановлено перевагу взаємодії органів доходів і зборів саме із цією групою суб'єктів господарювання.

Проаналізовано форми взаємодії із суб'єктами господарювання як єдиної системи. Визначено також повноваження ДФС України, митниць і митних постів щодо реалізації окремих форм взаємодії. Виявлено, що більш значні повноваження сконцентровано на центральному рівні, порівняно з територіальними органами. Запропоновано задля підвищення авторитету митниць надати і їм повноваження щодо укладання меморандумів про взаєморозуміння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № № 44–45, 46–47, 48. – Ст. 552.
2. Кривоніс М.А. Поняття взаємодії в законодавстві України з питань митної справи / М.А. Кривоніс // Митна справа. – 2011. – № 6. – С. 15–20.
3. Приймаченко Д.В. Інформування як форма взаємодії органів доходів і зборів у процесі здійснення митних процедур / Д.В. Приймаченко // Фінансове право. – 2014. – № 3. – С. 25–29.
4. Словник української мови : в 11 т. – К. : Наукова думка, 1978. – Т. 9. – 1978. – 918 с.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № № 13, 13–14, 15–16, 17. – Ст. 112.
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
8. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
9. Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством доходів і зборів, Європейською Бізнес Асоціацією і Американською торгівельною палатою в Україні від 15.04.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU14046.html.
10. Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво між Всеукраїнською Асоціацією автомобільних імпортерів і дилерів та Державною фіскальною службою України від 15.12.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/dpa-i-gromadskist/memorandum-i-ta-dogovori/pro-spivpratsyu/176311.html>.
11. Меморандум про партнерство та співробітництво між ВГО «Український союз промисловців і підприємців» та Державною фіскальною службою України від 05.02.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/dpa-i-gromadskist/memorandum-i-ta-dogovori/pro-spivpratsyu/182343.html>.
12. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України : у 3 т. – К. : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2012. – Т. 3. – 2012. – 422 с.
13. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст. 2945.
14. Положення про Громадську раду при Державній фіскальній службі України : Рішення Громадської ради при Державній фіскальній службі України від 04.11.2014 [Електронний ресурс].

ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/gromadska-rada/dokumenti-scho-regulyuyut-diyalnist/63387.html>.

15. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 18. – Ст. 716.
16. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.
17. Орієнтовний план проведення Державною фіскальною службою України консультацій з громадськістю на 2016 рік, затверджено Головою ДФС України від 29.12.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/dpa-i-gromadskist/orientovniy-plan-konsultatsiy-iz-grom/>.
18. Про Державну фіскальну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 № 236 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 55. – Ст. 1507.
19. Положення про Київську міську митницю Державної фіскальної служби України : Наказ Державної фіскальної служби України від 20.08.2014 № 54 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kyiv.sfs.gov.ua/dfs-u-regioni/mitnitsya/struktura/>.
20. Положення про Харківську митницю Державної фіскальної служби України : Наказ Державної фіскальної служби України від 27.08.2014 № 75 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kh.sfs.gov.ua/data/material/000/061/98997/polozhennya.pdf>.

REFERENCES

1. “Customs Code of Ukraine from 13.03.2012”, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 2012, no. 44–45, № 46–47, № 48, art. 552.
2. Kryvonis, M.A. (2011), “The concept of interaction in the legislation of Ukraine on issues of customs”, *Mytna sprava*, no. 6, pp. 15-20.
3. Pryimachenko, D.V. (2014), “Information as a form of interaction of the authorities of revenues and fees in the customs procedures”, *Finansove pravo*, no. 3, pp. 25-29.
4. (1978), *Slovník ukrajinskoyi movi : v 11 t.* [Ukrainian dictionary : 11 t.], vol. 9, Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.
5. “The Civil Code of Ukraine from 16.01.2003”, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 2003, no. 40, art. 356.
6. “The Tax Code of Ukraine from 02.12.2010”, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 2011, no. 13, 13-14, 15-16, 17, art. 112.
7. “Economic Code of Ukraine from 16.01.2003”, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 2003, no. 18, art. 144.
8. “On foreign trade Law of Ukraine from 16.04.1991”, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 1991, no. 29, art. 377.
9. “Memorandum of understanding between the Ministry of revenues and fees, the European Business Association and American Chamber of Commerce in Ukraine from 15.04.2014”, available at : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU14046.html.
10. “Memorandum of understanding and cooperation between the Ukrainian Association of Automobile Importers and Dealers and State Fiscal Service of Ukraine from 12.15.2014”, available at : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/dpa-i-gromadskist/memorandumi-ta-dogovori/pro-spivpratsyu/176311.html>.
11. “Memorandum on partnership and cooperation between NPO “Ukrainian League of Industrialists and Entrepreneurs” and state fiscal service of Ukraine from 02.05.2015”, available at : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/dpa-i-gromadskist/memorandumi-ta-dogovori/pro-spivpratsyu/182343.html>.
12. (2012), *Naukovo-praktychnyi komentar do Mytnoho kodeksu Ukrayiny : u 3 t.* [Scientific-practical commentary to the Customs Code of Ukraine : in 3 b.], vol. 3, DNNU “Acad. of fin. Management”, Kyiv, Ukraine.

13. "On ensuring public participation in the formulation and implementation of government policy" : Cabinet of Ministers of Ukraine from 03.11.2010 № 996, *Official Bulletin of Ukraine*, 2010, no. 84, art. 2945.
14. "The provisions of the Public Council under the State Fiscal Service of Ukraine", Decision of the Public Council under the State Fiscal Service of Ukraine from 04.11.2014, available at : <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/gromadska-rada/dokumenti-scho-regulyuyut-diyalnist/63387.html>.
15. "On the promotion of civil society development in Ukraine" : Presidential Decree of Ukraine from 26.02.2016 № 68/2016, *Official Bulletin of Ukraine*, 2016, no. 18, art. 716.
16. "On appeals of citizens" : Law of Ukraine from 10.02.1996, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 1996, no. 47, art. 256.
17. "A tentative plan for the state fiscal service of Ukraine public consultation in 2016", approved by the head of SFS of Ukraine 29.12.2016, available at : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-dpa-i-gromadskist/orientovniy-plan-konsultatsiy-iz-grom/>.
18. "On the State Fiscal Service of Ukraine" : Decree of Cabinet of Ministers of Ukraine from 21.05.2014 № 236, *Official Bulletin of Ukraine*, 2014, no. 55, art. 1507.
19. "The provisions of Kyiv City State Customs of State Fiscal Service of Ukraine" : Order of the State Fiscal Service of Ukraine from 20.08.2014 № 54, available at : <http://kyiv.sfs.gov.ua/dfs-u-regioni/mitnitsya/struktura/>.
20. "Regulations on the Kharkiv City State Customs of State Fiscal Service of Ukraine" : Order of the State Fiscal Service of Ukraine from 27.08.2014 № 75, available at : <http://kh.sfs.gov.ua/data/material/000/061/98997/polozhennya.pdf>.

УДК 347.73: 336.2 (477)

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Яковенко Є.О., к.ю.н., доцент

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
просп. Гагаріна, 72, Україна
yakovenkoE@i.ua*

У статті розглянуто правові аспекти, пов'язані з наданням особам органами Державної фіскальної служби України інформації, яка є в її володінні або користуванні. Розглянуто існування неправильного застосування приписів нормативно-правових актів України у сфері інформаційних правовідносин її суб'єктами, зокрема органами державної влади. Запропоновано позицію щодо правового вирішення наведених у публікації питань на підставі здійсненого системного правового аналізу норм міжнародних і національних правових актів, які регулюють сферу інформаційних правовідносин і встановлюють правила одержання, зберігання, використання, поширення й доступу до інформації та які визначають правовий статус суб'єктів цих правовідносин.

Ключові слова: суб'єкт інформаційних правовідносин, органи Державної фіскальної служби України, податкова інформація, інформація з обмеженим доступом, конфіденціальна інформація.

АКТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ИНФОРМАЦИОННЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ

Яковенко Е.А.

*Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара, просп. Гагарина, 72, Украина
yakovenkoE@i.ua*

В статье рассмотрены правовые аспекты, связанные с предоставлением лицам органами Государственной фискальной службы Украины информации, которая находится в ее владении или пользовании. Рассмотрено существование неверного применения предписаний нормативно-правовых актов Украины в сфере